

ימים טובים" דקתני? סימנא בעלמא הוא, שכמספר התמידים שבאלו ג' ימים שהם ששה, כך צריך שיהיו בלשכה בכל יום.

והבי קאמר: אין פוחתין משהה טלאים המבוקרים בלשכת הטלאים, ארבעה ימים יג-ב קודם שחיטה. שבתמיד צריך, שד' ימים קודם⁽⁹⁰⁾ ליום שחיטתו יהיה הטלה מבוקר ממום.

ומני? בן בן בן היא. דתניא: בן בן בן אומר: מנין לתמיד⁽⁹¹⁾ שטעון ביקור⁽⁹²⁾

וראש השנה בזה אחר זה יש להכין ששה טלאים מבוקרים מערב שבת. כי בשבת ויום טוב אי אפשר לקחתם ולבקרם ממום.

ומקשינן: תמידים ומוספין של שבת וראש השנה יחד, הרי טובא הווי, ואיך מספיק רק ששה? והרי חוץ משני תמידים שבכל יום יש עוד ט"ז כבשים למוספין.

ומשנינן: תנא בכל יום בעלמא קאי. ואתמידין לחודיה קאי. ולצורכם הם הטלאים המבוקרים. ומאי כרמי לשבת ושני

היה צריך לבקרו, ומבואר שלא ביקרו את הפסח הזה ומכל מקום אם לא היה בעל מום היה כשר לפסח. אך דחה ראייה זו שאפשר לפרש שכן ביקרו אותו רק שלא ביקרו היטב.

אך לאידך גיסא הוכיח האור זרוע שביקור מעכב מהתוספתא בפסחים שאומרת שהשוחט בשבת תמיד שאינו מבוקר חייב חטאת ויביא תמיד אחר, הרי להדיא שביקור מעכב בתמיד.

92. בתורת כהנים ובתוספתא מבואר שהשוחט תמיד שאינו מבוקר בשבת חייב חטאת, והר"ש בביאורו לתורת כהנים כתב שאף על פי שהקרבת פסול אין זה מקלקל, מכיון שאם עלה הקרבן על המזבח לא ירד ואם כן, יש בזה תיקון ולכן חייבים משום מלאכת שבת.

והגרי"ז [פרשת ויקרא] תמה עליו שהרי הדין ביקור הוא רק בתמיד ופסח, ותמיד זה כיון שקרב שלא כדינו שאינו מבוקר הרי הוא כשאר קרבנות ציבור שכשהקריב שלא כדין קרבים לשם נדבה, ובתור נדבה הרי זה קרבן כשר כי רק בתמיד יש דין ביקור ולא בשאר הקרבנות, ואם כן, פשוט שזה תיקון כיון שזה קרבן נדבה כשר ומדוע הוצרך הר"ש לטעם שאם עלה לא ירד.

90. זוהי דעת רש"י שארבעת ימי הביקור של תמיד הם חוץ מיום השחיטה. אך רש"י מביא דעה והיא דעת רגמ"ה במנחות [נ א] שהארבע ימים זה עם יום השחיטה.

91. דעת התוספות בסוכה [מב א] שהביקור מעכב בתמיד ואם הקריב בלי ביקור התמיד פסול, ובאור זרוע [הלכות פסח רטז רכח] דן בזה והוכיח שהביקור אינו מעכב ממה שמבואר בגמרא בסוף מרובה שכאשר צרו מלכי חשמונאי זה על זה היו מעלים מבחוץ תמידים בכל יום, ומשמע שלא היו מבוקרים ארבעה ימים ומכל מקום הם כשרים.

ובגבורת ארי [תענית כט] כתב שאפילו אם נדחוק שאלו שהיו בחוץ ביקרו את התמידים ארבעה ימים קודם. אך בירושלמי מובא שעשו כך גם עם היונים בימי אנטיוכוס והם ודאי לא ביקרו את התמיד.

עוד הוכיח האור זרוע שהרי בשאר הקרבנות אין כלל דין ביקור ואם כן, מסתבר שגם בפסח ותמיד שנאמר דין ביקור אין זה מעכב.

עוד הוכיח האור זרוע מהמשנה בפרק אלו דברים שאם שחט את הפסח בשבת ונמצא בעל מום חייב חטאת, ופירש רש"י שאין זה אונס כי

השחיטה.

ומסייענין להך פירושא: דייקא נמי דכן כוונת מתניתין. דקתני "ששה טלאים וכו' כדי לשבת" ומשמע שסימן בעלמא הוא. ולא קתני "ששה טלאים וכו' לשבת" שהיה משמע שמדובר לצורך שבת עצמה.

ומסיק: שמע מינה שכך הוא.

שנינו במתניתין: "אין פוחתין משתי הצוצרות ומוסיפין וכו'.

ושילינן: ועד כמה (96) חצוצרות מוסיפין?

ומשנינן: אמר רב הונא בר זבדי ואמרי לה אמר רב זבדי: עד מאה ועשרים חצוצרות. שנאמר: "ועמם כהנים למאה ועשרים מחצרות בחצוצרות".

ד' (93)(94) ימים קודם שחיטה? תלמוד לומר בתמיד "תשמרו להקריב לי במועדו". ולחלן בקרבן פסח הוא אומר "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה". ולומדים בגזירה שוה "תשמרו" ו"משמרת", מנה לחלן בפסח (95) טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה [שהרי מקחו מבעשור לחודש ושחיטתו ב"ד, והיינו ד' ימי ביקור] אף כאן בתמיד טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה.

וביאור הענין הוא, שששה טלאים המבוקרים לבד מהשנים שקריים באותו יום הם. שבתחלה, ביום חינוך המזבח, שמונה טלאים המבוקרים ניתנו שם. ואחר שניטלו שניים לצורך תמידי אותו יום, ביקרו שניים אחרים קודם הלילה והביאום תחתם, שיהיו ראויים ליום החמישי. וביום השני אחר שקרבו שניים, מביא שניים אחרים תחתם שייראו ליום השישי, וחוזר חלילה. ונמצאו כל התמידין מבוקרים ד' ימים קודם

עוד כתב החזו"א שכשיש מום עובר אפילו שעתיד לעבור אין זה נחשב ביקור, וצריך שיהיה כל ארבעת הימים בלי מום ואפילו מום עובר.

95. המנחת חינוך [ה ב] תמה, מדוע משמיט הרמב"ם דין ביקור בפסח, אמנם ברשב"א במנחות [מט ב] מבואר שרק פסח מצרים היה טעון ביקור אבל פסח דורות אינו טעון ביקור.

96. התוספות [יג א] כתבו בשם רבי שודאי אפשר להוסיף גם יותר ממאה ועשרים חצוצרות והשאלה היא רק עד כמה זה הידור מצווה להוסיף, ועל זה אומרת הגמרא ישש הדור להוסיף עד מאה ועשרים. אך אם רוצים יכולים להוסיף יותר.

עוד כתבו התוספות, שאולי אין להוסיף יותר

93. דעת רש"י בפסחים [צו א] שצריך ביקור כל יום מהארבעה ימים. אך דעת הרמב"ם [פ"א מתמידים ומוספים ה"ט] שביקרו פעם אחת ביום הראשון ועוד פעם לפני השחיטה.

94. הטורי אבן [מגילה כט ב] הסתפק אם הביקור צריך להיות דוקא אחרי שהוקדש הקרבן, והוכיח הטורי אבן שהביקור יכול להיות גם לפני ההקדש שהרי מבואר בגמרא שפסח דורות לא צריך להקדישו מעשור לחודש ואם כן, מוכח שמועיל הביקור גם כשהוא חולין. וכן הוכיח החזו"א [פסחים קכד צו א] מראיות רבות. אך כתב שמכל מקום מותר להקדיש קרבן אחרי ביקור של יום אחד ואין בזה חשש איסור מקדיש בעל מום אף על פי שלא ביקר ארבעה ימים.

זה על זה ואין אחד מועיל בלא חבירו, וחד גברא עביד בהו, קרי לחו לזוג צלצלים, חד.

שנינו במתניתין: "מתשעה כנורות וכו' והצלצל לבר".

ושיילינן: מנא הני מילי?

מתניתין:

אין פוחתיין משנים עשר לויים עומדיין על הדוכן בשעת השיר, ומוסיפין עד לעולם. אין הלוי הקטן (97) (98) נכנס לעזרה לעבודה של לויים [ככיבוד (99)]. העזרה והגפת דלתות]. אלא בשעה (100) שהלויים אומרים (101) בשיר,

ומשנינן: אמר רב אסי, דאמר קרא "ואסף במצולתיים". הרי שלוי אחד לכדו היה.

ומקשינן: "מצולתיים" תרי צלצלים הוו.

ומשנינן: כיון דחדא עבדתא עבדי שמכים

לשירה מפני שחכמת השיר היא חכמה גדולה וצריכה לימוד רב. אך לשאר עבודות כשר הלוי גם לפני שלשים.

עוד תירץ, שמבן שלשים זה רק לענין לתת לו מינוי קבוע על עבודה מסוימת. אך לעבוד באקראי יכול גם לפני שלשים.

ובקריית ספר תירץ, שנפקא מינה לסריס שנהיה גדול בן שלשים וחמש שנה ויום אחד כשעברו רוב שנותיו, ועליו צריך את המיעוט שגם מגיל שלשים הוא פסול לעבודה כל זמן שהוא קטן עד שיגדיל כשיעברו רוב שנותיו.

98. מהרמב"ם בפירוש המשניות נראה שפירש שקטן הכוונה היא שכאשר מתחיל הלוי לעבוד במקדש, תהיה התחלת העבודה כשהלויים שרים. אך לא מדובר בקטן ממש.

99. כך פירש רש"י, והיינו שכיבוד העזרה זה מכלל עבודת הלויים, ותמהו עליו מהמשנה בפסחים [סד] שמבואר שכיבוד העזרה הוא מעבודת הכהנים.

100. הרמב"ם [פ"ה מכלי המקדש ה"ו] הביא דין זה לגבי כהנים: כשיגדיל הכהן ועשה איש הרי הוא כשר לעבודה אבל אחיו הכהנים לא היו מניחים אותו לעבוד במקדש עד שיהא בן עשרים שנה, ואינו נכנס לעזרה לעבודה תחילה אלא בשעה שהלויים אומרים שירה, עכ"ל.

ממאה ועשרים חצוצרות כי זה מערבב את הקול ואינו נשמע היטב.

וכתב המנחת חנוך [שפד ג] שלפי התירוץ השני אם הוסיפו יותר ממאה ועשרים חצוצרות לא יצאו ידי חובה כיון שאין הקול נשמע, והוא הדין לדעה זאת בתקיעות של תעניות אם יש יותר ממאה ועשרים חצוצרות לא יצאו ידי חובה.

97. כתב הרמב"ם [פ"ג מכלי המקדש ה"ז] שלוי קטן אינו כשר לעבודה במקדש, ולמדים זאת מהפסוק "איש איש על עבודתו" וקטן איננו איש.

ותמהו על הרמב"ם מדוע צריך פסוק מיוחד למעט קטן, והרי בלאו הכי אין הלויים כשרים לעבודה רק מגיל שלשים.

ונאמרו על זה כמה תירוצים, המהר"י קורקוס תירץ, שבן שלשים הכוונה שמאז הוא מחוייב לעבוד וכופים אותו על זה. אך גם לפני כן הוא כשר לעבודה ויכול לעבוד כשרוצה, ולכן צריך למעט קטן שפסול לעבודה.

עוד תירץ, שכשם שהפסול של למעלה מחמישים שנה הוא רק בזמן שנשאו בכתף אך במקדש כשר גם למעלה מחמישים, הוא הדין מבן שלשים זה דין רק במשכן אך במקדש כשר גם לפני שלשים.

והכסף משנה תירץ, שמבן שלשים זה רק

ובזה מצטרף עמהם. ולא היו הקטנים אומרים [מנגנים] **בנבל ובכנור, אלא בפה, כדי ליתן תבל בנעימה של הלויים.** שקול הקטן דק ומתבל את קול הגדולים.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אין עולין הקטנים⁽¹⁰²⁾ למנין י"ב לויים, ורק כתוספת הם באים.

ואין עולין הקטנים לדוכן הלויים, אלא

בארץ היו עומדין וראשיהם בין רגלי הלויים העומדים מעליהם בדוכן.

ויציערי הלויים היו נקראין.

גמרא:

והוינן: **הני י"ב (103) לויים כנגד מי?**

וכמו שמבואר כאן שלוי קטן אף שאיננו כשר לעבודה מכל מקום יכול לשיר יחד עם לויים גדולים.

102. כך פירש רש"י, והרמב"ם בפרוש המשניות מפרש שזה מדובר על הלויים המנגנים בכלי שיר, שהם אינם עולים למנין י"ב לויים, ואינם עולים לדוכן אלא עומדים בקרקע, ונקראים צערי הלויים כי נגון כלי השיר שלהם היה מסתיר את יופי נעימות שיר הלויים שהיו שרים בפה.

אמנם ביד דעת הרמב"ם [פ"ג מכלי הקודש ה"ג] שגם המנגנים בכלים עמדו על הדוכן, והינו שלא כדעת רבי אליעזר בן יעקב וכמשמעות הגמרא לעיל [יא א] שהמנגנים בכלים עמדו על הדוכן.

ובטעם הדבר שאין המנגנים בכלי שיר עולים למנין י"ב לויים, ביאר בילקוטי הלכות [סוף תמיד] שזה מפני שעיקר שירה בפה וצריך י"ב לויים ששרים בפה.

103. כאן מדובר על הלויים המשוררים בפה וכמבואר ברמב"ם [פ"ג מכלי המקדש ה"ג] ושאלת הגמרא היא **כנגד מי, ומבארת הגמרא שכנגד י"ב כלי שיר שאין פוחתים מהם יש גם י"ב לויים משוררים בפה.**

והשיג עליו הראב"ד שזוהי טעות כי הדין נאמר במשנה על לוי ולא על כהן, והכסף משנה תירץ, שהוקשה לרמב"ם לשון המשנה "נכנס לעזרה לעבודה" ואם הכוונה רק על לויים הרי אין להם "עבודה" במקדש אלא "עבודת עבודה" [דהיינו, שיר], ולכן פירש הרמב"ם שהמשנה מדברת בין על כהנים בין על לויים שכשהם קטנים הם נכנסים לעבודה רק עם הגדולים, אלא שבכהן מדובר רק כשהוא גדול ופחות מבין עשרים, אבל כשהוא קטן ממש הרי עבודתו פסולה ואינו יכול לעבוד.

ובליקוטי הלכות תמה, שבשלמא בלויים יש סברא שהקטן נכנס לשיר כשהגדולים שרים ואז הוא טפל להם. אך לגבי כהן מה זה משנה שהלויים שרים.

ורצה שפרש שכוונת הרמב"ם היא לענין אחר, שאין הכהנים רשאים לכתחילה לנסך את היין על הקרבן עד שיהיו הלויים בעזרה ומוכנים לומר את השיר על הקרבן, ואז ינסכו הכהנים את היין והלויים ישוררו כדין.

101. בסוכה [מב א] משמע שכהן קטן נושא את כפיו, ותמהו התוספות שם ובחולין [כד ב] מהמשנה במגילה שמפורש שרק גדול נושא את כפיו.

ותירצו התוספות, שזה שכתוב שקטן נושא את כפיו מדובר דוקא עם כהנים גדולים ביחד,

ומשנינין: אמר רב פפא כנגד (104) תשעה כנורות ושני נבלים וצלצל אחד שאין פוחתין מהן, הוצרכו י"ב לויים. וכן מוכח מהפסוק, שנאמר במשמרת משוררים של גדליה "הוא ואחיו ובניו שנים עשר".

שנינו במתניתין: אין הקטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלויים אומרים בשיר.

והוינן: מנא הני מילי?

ומשנינן: אמר רבי יוחנן, דאמר קרא "ויעמוד ישוע בניו ואחיו, קדמיאל ובניו, בני יהודה כאחד, לנצח על עושה המלאכה בבית האלוקים, בני הנדר, בניהם ואחיהם הלויים". וסוף הפסוק שכתוב "בניהם ואחיהם הלויים" מיותר, שהרי כבר הזכיר אצל כל אחד את בניו. אלא שבא לרבות קטנים. [תוס']

שנינו במתניתין: לא היו אומרים לא בנבל ולא בכנור אלא בפה וכו'.

ושיילינן: למימרא, דנבל להוד וכנור להוד,

ושני כלים הם? ואם כן לימא מתניתין דלא כר' יהודה? דתניא: רבי יהודה אומר, כנור של מקדש של (105) שבעת נימין היה. שנאמר "שורבץ שמחות את פניך". אל תיקרי שורבץ אלא שבע. ומדובר בשמחה לפני ה', כשיר שבמקדש.

וכנור של ימות המשיח של שמונה נימין. שנאמר "למנצח על השמינית", על נימה שמינית.

ושל עולם הבא של עשר נימין. שנאמר "עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור". ואומר עוד "הודו לה' בכנור, בנבל עשור זמרו לו, שירו לו שיר חדש". ובשיר של עולם הבא מדובר בפסוקים אלו שנאמר בהם "שיר" (106) בלשון זכר, ואילו שירות שבעולם הזה נקראות "שירה" בלשון נקבה כמבואר במכילתא. ומזה שלומד רבי יהודה שיש עשר נימין בכנור מ"נבל עשור" מוכח שכנור היינו נבל, ולא כמתניתין.

ומשנינן: אפילו תימא מתניתין כרבי יהודה, ואין סתירה. ולא קרא רבי יהודה לכנור נבל

לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות, ונוסף בימות המשיח שמחה אחת שאין שעבוד מלכויות כנגד זה נוסף עוד שיר אחד, ולעולם הבא כיון שאז יתעלה הקב"ה למעלה מעשר קדושות יש בו עשרה נימים לעשרה שירים.

106. תמה המהרש"א שזה רק בפסוק השני שנאמר בו "שיר" אך בפסוק הראשון עלי עשור ועלי נבל הרי לא נזכר שיר.

וביאר ששם נאמר בתחילת המזמור מזמור שיר ליום השבת והיינו יום שכולו שבת שזה העולם הבא, או שהראיה היא ממה שנאמר שם כי שמחתי ה' בפעלך וזה לעולם הבא שנשמח

104. אף על פי שבמשנה הקודמת מבואר שהיו גם שתי חצוצרות, ביארו התוספות לעיל [יא בד"ה אין] שבחצוצרות היו תוקעים הכהנים, וכאן נמנו רק הכלים שנגנו בהם הלויים וכנגדם היה מנין הלויים המשוררים בפה.

105. בטעם הדבר שבעולם הזה הכינור בן שבעה נימים בימות המשיח שמונה ושל עולם הבא עשרה נימים, ביאר המהרש"א שעולם הזה שנבאר בשבעת ימי בראשית כל הקדושות הם במספר שבע כמו שבת שמיטה יובל וספירת העומר, ובימות המשיח שחלוקים מעולם הזה בדבר אחד כמבואר בגמרא אין בין עולם הזה

שהוא לשון סעד ועזר, שהם עוזרי לויים.

ותנא דידן אמאי קרי להו צוערים? ביון דהני קטנים קטין [דק] קלייהו, והני גדולים עב קלייהו, הני מקטטי [כלומר מקטינים קולם ונעשה דק ויפה] והני לא מקטטי, קרי להו "צוערי" שמצערין את הלויים שאין יכולים לבסס קולם כמותן.

אלא לעולם הבא. דאידי דנפישוי נימין דידיה, נפיש קליה (107) כנבל, לכך קרי ליה נבל.

שנינו במתניתין: רבי אליעזר בן יעקב אומר אין עולין מן המניין וכו' וצוערי הלויים היו נקראים.

ובברייתא תנא "וסועדי הלויים היו נקראים".

הדרן עלך אין נערכין

בבנין בית המקדש השלישי.

שעשוי כמו נבל יין, ובעמוס יש פסוק "וזמרת נבליך לא אשמע" הרי שנבל יש בו זמרה ואילו בתוף אין זמרה רק קול בעלמא, וכן נאמר בפסוק "הפורטים עלי נבל" ופריטה שיכת רק במיתרים.

והביא הליקוטי הלכות שבירושלמי מפורש שנבל הוא כעין כינור רק שיש בו נימים מרובים, זוהי לכאורה כוונת הגמרא כאן נפיש קליה כי נבל, והיינו שנבל מוציא קול חזק מחמת הנימים המרובים שיש בו.

107. רש"י מפרש שנבל זה כלי שעשוי כמפוח ומוציא קול ע"י רוח, וכך כתב הרמב"ם בפירוש המשנה שנבל עשוי כמו נאד ויש בו מיתרים ומהם יוצא הניגון. אך ברמב"ה כתב שנבל עשוי כעין תוף.

ובליקוטי הלכות העיר עליו שבתהילים משמע שתוף ונבל הם שני סוגי כלים, ועוד הוכיח כרש"י וברמב"ם מהשם "נבל", דהיינו,

פרק יש בערכין

מתניתין:

יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד:

אחד שהעריך את הנאה שבישראל ששויו מאה מנה, ואת הכעור שבישראל שאינו שוה אלא ה' סלעים נותן — כשהנערך מכן עשרים ועד בן ששים — **המשים סלע**, ונמצינו מקילים בנאה, ומחמירים בכעור.

ואם אמר על הנאה או הכעור: "הרי דמיו עלי", **נותן את שוויו**. שאין זה "ערכין" אלא "דמים", שאין בהם שיעור קצוב, אלא כעבד הנמכר בשוק.

גמרא:

שנינו במשנה: **יש בערכין להקל ולהחמיר, כיצד אחד שהעריך את הנאה שבישראל וכו' ודייקינן מהאמור במשנה "בישראל": בישראל כשהעריכוהו, אין [הרי זה נותן ערכין]! בעובד כוכבים שהעריכוהו, לא⁽¹⁾ אמר המעריך כלום, שעובד כוכבים אינו נערך! ואם כן לימא מתניתין דלא כרבי מאיר, דתנן: עובד כוכבים, רבי מאיר אומר: נערך על ידי ישראל, אבל לא מעריך את אחרים.**

ודחינן: אפילו תימא שמשנתנו רבי מאיר, מובן מדוע נקט התנא "בישראל". ולא להוציא עובד כוכבים, כי הוא הדין דאפילו

יש בערכין במה שנתנה תורה שיעור קצוב לנערכים, שאין נותן המעריך אדם כפי שויו של נערך, להקל ולהחמיר [קולא וחומרא] וכפי שהמשנה מפרשת בהמשך.

ובשדה אחוזה [שדה שירשה אדם מאביו או משאר מורישיו — רמב"ם] יש במה שנתנה תורה שיעור קצוב לפודה אותה מן ההקדש, ואין נותן הפודה כפי שוייה, להקל ולהחמיר [קולא וחומרא], וכפי שהמשנה לקמן מפרשת.

ובשור המועד [שנגח ג' פעמים והועדו בעליו בבית דין] **שהמית את העבד**, יש במה שנתנה תורה שיעור קצוב לקנס שמשלם בעל השור לאדון העבד, ואינו משלם כפי שויו להקל ולהחמיר, וכפי שהמשנה לקמן מפרשת.

באונס [את הבתולה] **ובמפתה** [את הבתולה] **ובמוציא שם רע** [שאומר לאבי אשתו נערה: לא מצאתי לכתך בתולים! ומביא עדים שזינתה], יש במה שנתנה תורה שיעור קצוב לקנס שעליהם לתת לאביהן, להקל ולהחמיר, וכפי שהמשנה לקמן מפרשת.

1. פירש הגר"א שקושית הגמרא היא שיהיה כתוב במשנה **סתם** אחד שהעריך את הנאה. וכזה מובן תירוץ הגמרא מילתא אגב אורחא קא משמע לן, ולא ענתה הגמרא משום שאסור

לומר נאה על עכו"ם [אלא רק מילתא אגב אורחא], והיינו שגם הקושיה היתה רק שיהיה כתוב סתם נאה ובלי להזכיר עכו"ם, ועל זה מתרצת הגמרא שאגב אורחא מלמדת המשנה

בכהנים ובישראלים — חד אומה הוא! אלא, מקדש הוא דקדישי כהנים טפי מישראל וזה הוא החילוק שביניהם, אבל ישראל וכנענים שתי אומות הם.

ואיבעית אימא טעם אחר לזה שנאמר במשנה "שבישראל" ולא "שבעובדי כוכבים", אף על גב שהעכו"ם נערכים, כרכי מאיר: דאידי דקא בעי למיתנא סיפא: "ובשדה אחוזה", דבישראל הוא דמשכחת לה דין שדה אחוזה, שאם הקדישה נפדית בשיעור קצוב, אבל בעובד כוכבים לא משכחת לה דין שדה אחוזה, [אלא בשויה היא נפדית אם הקדישה], דעכו"ם לאו בני אחוזה בארץ ישראל נינהו, [שדין זה לא שייך כי אם בארץ ישראל, שזו מצוה התלויה בארץ ועובד כוכבים אין לו נחלה בארץ⁽³⁾ — תוס']. משום הכי קתני את הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל.

מתניתין:

זה ששינינו בריש פירקין יש בשדה אחוזה להקל ולהחמיר — כיצד:

אחד המקדיש שדה אחוזה בחולת [סביבות, כמו מחול הכרם] המחוז, בסביבות העיר,

עובד כוכבים נמי נערך, אלא משום כך נקט התנא: "את הנאה שבישראל", ולא אמר "את הנאה שבכנענים", כיון שאסור להזכיר שם נוי על כנעני! ומלתא אגב אורחיה קא משמע לן [השמיענו התנא בדרך אגב] במה שלא אמר "את הנאה שבכנענים" — כדרך יהודה אמר רב. דאמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם שיאמר "כמה נאה כנעני זה!" שכתוב "לא תחנם", ודורשים "לא תתן⁽²⁾ להם חן" שאסור להזכיר נוי על כנעני.

ומקשינן: אף שלא רצה התנא לשנות "ואת הנאה שבכנענים" מהטעם שאמרנו, וליתני: את הנאה שבישראל ואת הכעור שבכנענים?

ומשינינן: בחד אומה קמיירי, בתרי אומה — ישראל וכנענים — לא מיירי!

ומתמהינן: ולא מדבר התנא בשתי אומות? והרי בהמשך במשנה מדבר בשתי אומות! שמבואר שם שיש באונס ומפתה קולא וחומרא, שהרי אחד שאנס ופיתה את הגדולה "שבכהונה", ואת הקטנה "שבישראל", נותן חמשים סלעים, וכהנים וישראל הם שני מינים.

ומשינינן: התם גבי אונס ומפתה — דמיירי

שעל גוי אסור לומר נאה ולכן הזכירה ישראל בדוקא.

2. בסוטה [מב ב] מפרשת הגמרא בפסוקים שנאמרו על גבורת גלית, שלא סיפרו אפילו חצי שבחו ומכאן לומדים שאסור לספר בשבח הרשעים.

והקשה הקרן אורה שהרי זה איסור דאורייתא משום לא תחנם כמבואר כאן ומדוע

צריך ללמוד זאת מנביא.

ותירץ הקרן אורה, ששם סיפרו את גבורת גלית כדי לשבח מתוך כך את דוד שניצח אותו ובאופן כזה שהמטרה איננה לשבח את הגוי אין איסור לא תחנם, ומכל מקום לומדים משם שאפילו באופן כזה לא לשבח רשעים.

3. הגרי"ז הסתפק, אם כוונת התוספות משום שבפועל כל קרקע שיש לגוי בארץ היא רק ממה